

مبای اخلاق و شخصیت حرفه‌ای رسانه

(اخلاق و شخصیت گویندگی و گزارشگری)

● بهزاد رحیمی

تهیه کننده رادیو مرکز مازندران

پروژه نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

می دهند در کلیت فیزیکی درون انسان وجود دارند، نه فقط به یک طریق واحد، بلکه به کمک طیفی از راههای گوناگون تجلی می یابند که به عنوان رفتار و تفکر و اخلاق خلاصه شده اند.

وقتی کلمه شخصیت را به کار می بریم، چه موضوعی باعث می شود این مفهوم را انتخاب کنیم؟ به نظر می رسد که یک دلیل برای استفاده از واژه شخصیت تمایل به انتقال مفهومی از همسانی یا استمرار در خصوصیات شخصی یک فرد باشد. چندین

شخصیت یک فرد

شخصیت چیست؟ شخصیت سازمان بندی پویایی است در فرد از آن دسته از نظامهای روانی- فیزیکی که رفتار و تفکر شاخص او را تعیین می کنند. این تعریف در آن واحد بر چند موضوع تاکید می کند. این تصور که جنبه های مختلف این سازمان تاثیراتی متقابل بر یکدیگر دارند، این تصور که شخصیت، مفهومی روانی است اما هر خصوصیتی که شخصیت را تشکیل

نوع همسانی وجود دارد که ممکن است در فردی مشاهده کنیم یا بخواهیم در مورد او به طور ضمنی ابراز کنیم و ممکن است همسانی را در یک فرد در طول زمان مشاهده کنیم؛ در هر مورد این احساس را تجربه می کنیم که در همه مشاهدات، شخص واحدی وجود دارد، زیرا آن شخص در هر زمان و در هر وضعیت به طریقی همسان عمل کرده یا سخن گفته یا فکر و احساس می کند. همین حس همسانی یا استمرار درون فرد است که

هرکاری که فرد انجام داده یا تصور و احساس کرده و یا سخن می‌گوید، از درون وی سرچشمه می‌گیرد. با این حال استفاده از واژه شخصیت برای افراد این فرض ضمنی را می‌رساند که در فرد نیروی وجود دارد که بر نحوه عملکرد شخص تاثیر می‌گذارد و هر انسانی که تاکنون پا به عرصه زندگی گذاشته است منحصر به فرد می‌باشد و هیچ دو شخصیتی کاملاً شبیه به هم نیستند. برخی شادند، برخی غمگین، برخی اجتماعی هستند و برخی کم‌رو و منزوی و حتی ضد اجتماعی، بعضی افراد مودبند، برخی سلطه‌طلبند و برخی مضطرب و برخی مطمئن. افراد در طی دوران زندگیشان، خودپندارهایشان را شکل می‌دهند. به هر حال شخصیت از واژه «پرسونا» گرفته شده و پرسونا به معنی «ماسک» است که بر چهره می‌زنند.

تفاوت کاراکتر و شخصیت و شخصیت گوینده و گزارشگر رادیو

کاراکتر جنبه نمایشی بیرونی و اثری رفتار فرد است و شخصیت عبارت است از پویای درونی فرد که موجب رفتار معینی می‌شود و ممکن است این پویای متناسب با رفتار نباشد. برای مثال، دست عابر ناپنایی را گرفته و او را به سمت دیگری هدایت می‌کنیم، اما نیت ما خودنمایی است.

شخصیت نمایش، رفتار بیرونی فرد به حساب می‌آید. بعضیها شخصیت را عملکرد انسان تعریف می‌کنند که باعث واکنش خاصی در دیگران می‌شود و شخصیت را بازتاب انسان در مقابل رفتار جمعی می‌داند.

شخصیت یا کاراکتر هنری گوینده رادیو عبارت است از توانایی فرد در رهاسدن از قالب شخصی خود و قرار گرفتن در قالب شخصیت‌های نمایشی تعیین شده که مستلزم قرار گرفتن بازیگر

هنرمند یا گوینده در قالب شخصیت سایر افراد اجتماع است.

شخصیت گوینده و گزارشگرهای رادیویی

یکی از نیازهای اساسی افراد، ایجاد حس اتحاد و ارزش دادن به شخصیت و نظرات افراد است، لذا کسی که انتقال‌دهنده این احساس است باید خود دارای یک شخصیت و کاراکتر هنری ویژه‌ای باشد. هر گوینده رادیویی باید زبان مخاطب خود را شناخته و با همان زبان با

اضطراب و تنش در گوینده‌های رادیویی، منجر به تکرار خودسرانه و غیر لازم بعضی اصطلاحات و واژه‌های کلامی شده و باعث کاسته شدن جذابیت کار گویندگی و برنامه می‌شود.

او حرف بزند.

اضطراب و تنش در گوینده‌های رادیویی منجر به تکرار خودسرانه و غیر لازم بعضی اصطلاحات و واژه‌های کلامی شده و باعث کاسته شدن جذابیت کار گویندگی می‌شود. برخی از واژه‌ها نشان‌دهنده شخصی شدن گفتارهای گوینده‌های رادیویی و شاید بیان‌گر میزان خودمحوری آنها در سخن گفتن باشد.

معایب عمده گوینده‌های رادیویی

به‌طور کلی در بعضی از برنامه‌ها ساختار مهم است و در بعضی برنامه‌ها ترکیب و قالب، بعضی از برنامه‌های رادیویی فرم مشخص دارند؛ مثلاً یک برنامه ممکن است گوینده محور باشد و با

انتخاب گوینده ضعیف، برنامه جذابیت خود را از دست بدهد.

عیب عمده گوینده‌های رادیویی این است که از افراد و گوینده‌های خاصی الگو می‌گیرند و به عبارتی از گوینده‌های موفق تقلید می‌کنند. بعضی از گوینده‌های جدید از بعضی گوینده‌های قدیمی که چندان هم اجرای خوبی ندارند، الگوبرداری و تقلید می‌کنند و در نتیجه بسیاری از صداها شبیه هم است که نتیجه آن، اجرای نه‌چندان خوب بعضی گوینده‌های رادیویی است.

اگر مفاهیم مطالب به شکل عاریتی و استیجاری انتقال داده شود و احساس خود گوینده رادیو با موضوع و مفهوم و مضمون، همراه نشود، بر مخاطب تاثیر نگذاشته و برنامه کسل‌کننده خواهد شد.

ویژگیهای یک گوینده و گزارشگر رادیویی

از ویژگیهای یک گوینده رادیو این است که مطالب را از ابتدا درونی کرده و به باور خویش برسد و آنها را با مهارت کلامی که خود یک مهارت جنبی است، بیان کند. همچنین اضطراب گوینده رادیویی منجر به این می‌شود که نتواند خود را آن‌چنان که هست نشان دهد؛ برای مثال: اگر از مخاطبان رادیو خواسته شود که تصویر گوینده یک برنامه را بکشند، مطمئناً به دلیل اجرای نامناسب، مخاطب هیچ تصور درستی از گوینده رادیو نخواهد داشت.

مخاطبان رادیو باید تصویر گوینده را خوب ترسیم کنند، لذا در برنامه‌هایی که دارای گوینده‌های قوی هستند، تصویر گوینده در ذهن مخاطب وجود دارد؛ مثلاً در برنامه **صبح جمعه با شما**، گوینده‌های برنامه به دلیل برقرار کردن ارتباط راحت با مخاطب، تصویری از خودشان در ذهن مخاطب ایجاد کردند و همه مخاطبان این برنامه - که گوینده‌های این برنامه را

ندیده‌اند- تصویری یکسان از گوینده‌ها دارند.

شاید بتوان گفت یکی از دلایل موفقیت یک برنامه وجود گوینده‌هایی است که دارای کاراکتر هنری هستند؛ هرچند در اکثر برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی (حتی قوی‌ترین طرح رادیویی و تلویزیونی) صرفاً به خاطر انتخاب گوینده‌ای که دارای شخصیت خاصی است، اما دارای کاراکتر هنری نیست، برنامه با مخاطبان

- نداشتن انتظار خطا و لغزش در حین اجرای برنامه رادیویی (کمال‌گرایی).

و اما از دلایل بیرونی ناتوانی گوینده در برقراری ارتباط با مخاطب، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- استفاده از گوینده‌هایی که به علت مشکلات مالی و بیکاری به کار گویندگی گرفته می‌شوند و به عبارت دیگر گویندگی به‌عنوان یک شغل در نظر گرفته می‌شود. در این حالت از گوینده‌هایی که دارای

متخصص نباشد، در اجرای کارش دچار اضطراب و تنش می‌شود و در شخصیت یک گوینده تأثیر می‌گذارد. البته باید دقت داشت که اضطراب کاری با وسواس کاری متفاوت است. اضطراب کاری باعث افت کارها می‌شود، اما وسواس کاری باعث توسعه و پیشرفت می‌گردد و آنچه که در گوینده‌های رادیویی و تلویزیونی وجود دارد، اضطراب کاری است نه وسواس کاری.

**اگر مفاهیم مطالب، به-
شکل عاریتی و
استیجاری در اختیار
گوینده قرار گرفته و
انتقال داده شود و
احساس خود گوینده
رادیو با موضوع، مفهوم
و مضمون همراه نشود،
بر مخاطب تأثیر
نگذاشته و برنامه
کسل کننده خواهد شد.**

خودش ارتباط برقرار نمی‌کند.

در این‌جا این سوال مطرح می‌شود که چرا یک گوینده رادیو نمی‌تواند ارتباط خوبی با مخاطبان خود برقرار کند؟ این مسئله می‌تواند به دلایل درونی و بیرونی گوینده ایجاد شود، از جمله دلایل درونی می‌توان به این موارد اشاره کرد:

- پایین بودن اعتماد به نفس گوینده
- ترس از خطا و لغزش در حین اجرای برنامه

- نداشتن امنیت شغلی

استعدادهای ویژه و تخصص هستند، استفاده نمی‌شود (البته امروزه کمتر شده است).

- انتخاب گوینده‌های رادیو بدون توجه به تخصص آنها؛ مثلاً از فردی که دارای صدای مناسب و استعداد گویندگی است بعد از چند هفته به‌عنوان گوینده در برنامه رادیویی یا تلویزیونی استفاده می‌کنند، بدون آنکه تخصص این کار را داشته و آموزش دیده باشد.

بنابراین اگر گوینده با استعداد باشد اما

در تلویزیون یا سینما برای چهره فرد گوینده یا بازیگر اهمیت خاصی قائل هستند، اما در رادیو این‌طور نیست. چهره و تصویری که گوینده رادیو از خود ارائه می‌دهد در نوع انسجام کلامی است.

انواع اضطراب و هیجان در گوینده

رادیو

- اضطراب و هیجانی که همه آن‌را تجربه می‌کنیم و محرک کار و فعالیت انسان است.

- اضطراب به‌عنوان یک علامت در اکثر اختلالات روانی و خلقی وجود دارد. - اضطراب خود یک نوع روان‌نزدی و بیماری عصبی است که مشخصات خلقی و بدنی معینی دارد و مدت زیادی طول می‌کشد تا به بیماری تبدیل شود. اضطراب در یک گوینده رادیویی که دلایل آن تا حدودی گفته شد، بر کیفیت برنامه‌ها و نوع ارتباط با مخاطب موثر است. حتی می‌توان گفت که گوینده مضطرب، مخاطبان و همکارانش را نیز مضطرب می‌کند و گوینده‌ای که دارای توانایی و تخصص کافی و وافی است، به اعتماد به‌نفس مخاطبانش می‌افزاید و آرامش خاطر همکاران را نیز فراهم می‌کند و در عین حال بر جذابیت برنامه می‌افزاید و مخاطب جذب می‌کند، در غیر این- صورت به‌جای اینکه گوینده بر مخاطبان تاثیر بگذارد، مخاطبان بر گوینده اثر می‌گذارند.

کار گویندگی رادیویی در واقع کاری است که نیاز به ذوق، سلیقه، اطلاع و دانش کافی از مسایل روز، هنر، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، اخلاقیات، استعداد و تخصص دارد.

گوینده‌ها و گزارشگران رادیویی دارای چه نوع اضطرابی هستند؟

سه نوع مختلف اضطراب که از سه منشا متفاوت سرچشمه می‌گیرند، وجود دارد. **اضطراب واقعیت** به اضطرابی اشاره دارد که به‌دلیل وجود تهدید یا خطر در دنیای واقعی به‌وجود می‌آید و از نوع اضطرابهایی است که افراد هنگامی که تشخیص می‌دهند به‌خاطر اشتباهی که سر کار یا هنگام گویندگی مرتکب شده‌اند، مورد بازخواست قرار خواهند گرفت و آن‌را تجربه می‌کنند. اضطراب واقعیت اساسی‌ترین شکل اضطراب است و به این دلیل که مبنایی برای بروز دو نوع دیگر اضطراب است. یک راه برخورد موثر با

اضطراب واقعیت، اجتناب یا گریز از موقعیتی است که آن احساس اضطراب را به‌وجود می‌آورد؛ اضطراب گوینده‌های رادیو و تلویزیون از این نوع است. نوع دوم به **اضطراب اخلاقی** موسوم است. اضطراب اخلاقی ترس از وجدان خود است و منشا اصلی اضطراب، در درون خود فرد است.

سومین نوع اضطراب، **اضطراب روان‌نزدی** است که موجب می‌شود فرد کاری انجام دهد که به‌خاطر آن تنبیه شود.

گوینده رادیو باید تصور کند که در درون متن رادیویی قرار دارد و باید با عکس‌العمل احساسی، شنونده را با موضوع متن و نوشته پیوند دهد. ارتباط احساسی میان شنونده و نوشته منجر به خلق یک اثر رادیویی خوب و زیبا می‌شود.

احساس و ادراک در گوینده‌ها و گزارشگران رادیویی

گوینده رادیو باید تصور کند که در درون متن رادیویی قرار دارد و باید با عکس‌العمل احساسی، شنونده را با موضوع متن و نوشته پیوند دهد. احساس ممکن است عشق، تنفر و یا تحسین باشد و گوینده نباید هرگز به نوع احساس اهمیت دهد، بلکه افکار و اندیشه‌های خود را بر وجود یا فقدان آن احساس متمرکز کند. ارتباط احساسی میان شنونده و نوشته منجر به خلق یک اثر رادیویی خوب و زیبا می‌شود.

اصول اساسی درباره شخصیت و کاراکتر گوینده رادیویی

- قابل باور و قابل شناسایی باشد

- دارای هدف‌مندی در طرح مطالب باشد

- دارای وظیفه باشد و هر شخصیت با وظیفه‌اش در تداوم باشد. شخصیتها و کاراکترها باید با اراده و خواست خود ایفای نقش کنند.

گوینده باید هر بخشی را با یک گفتار یا کردار و یا پندار قالبی شروع کند تا از درک سریع موضوع توسط شنونده مطمئن شود و سپس آن گفتار یا کردار را تغییر دهد. همچنین از موعظه و نطق کسل‌کننده پرهیز نموده، مطالب را واضح و بی‌پرده بیان کند. به هرکدام از شخصیتها یک برجستگی یا مشخصه بارز رفتاری و یا بدنی اختصاص دهد و آن مشخصه بارز را هدف مند سازد. شخصیت اصلی گوینده باید فعال باشد.

شخصیتها نیازمند اعتبار، جدیت و شور و هیجان هستند. ممکن است افراد، کامل و بی‌عیب و نقص نباشند ولی باید جذاب باشند. گوینده رادیویی باید یک شخصیت اصلی و چند شخصیت فرعی داشته باشد.

در پایان

در خاتمه سرمایه اصلی همه رسانه‌ها (به‌ویژه رادیو) نیروی انسانی خلاق، بااستعداد، متخصص و هوشمند آن رسانه است و مسلماً موفقیت یک رسانه در به-کارگیری هدایت و جلب رضایت برترینهای این عرصه است؛ موضوعی که به هر دلیلی در رادیو و تلویزیون ما تقریباً هیچ‌گاه بدان عمل نشده است.

رسانه‌ای که فاقد توانایی برای آموزش نیروهای موردنیاز خویش است، طبعاً بایستی آنانی را که با تکیه بر ذوق و خرد انگیزه‌ها و تواناییهای شخصی، ظهوری بی‌بدیل داشته‌اند، ارزش نهند و بر مسند نشانند.

